

ТЕОРІЯ РИТОРИКИ

Факультет: гуманітарний
Спеціальність: філологія
Курс: четвертий
Осінній семестр 2019-2020 н. р.
Викладачки: доц., к. ф. н. Олена Синчак,
професорка Наталія Пилип'юк
Контакти: o_synchak@ucu.edu.ua

1. Загальний опис курсу

Курс присвячено вивченню теорії риторики в історичній перспективі: від суперечок Платона із софістами, дискусії Арістотеля з Платоном, теорій Ціцерона, Квінтіліана та Ф. Прокоповича до новітніх риторичних теорій Х. Перельмана, К. Берка, групи μ та ін. Особливу увагу приділено перейнятостям у розвитку риторичної теорії.

Завдяки екскурсу в історію риторики студентство матиме змогу опанувати засадничі терміни та напрями розвитку риторичної теорії, і зрештою, спільно виробити методологію риторичного аналізу різних персвазивних текстів: промов, реклами, політичних виступів, публікацій у соціальних мережах тощо.

2. Результати навчання (мета та завдання).

Мета навчальної дисципліни:

- з'ясувати ознаки риторично насажених текстів;
- ознайомити студентство з основними віхами розвитку риторики в західному світі;
- викласти різні теорії риторичного аналізу, починаючи від Арістотеля і Ціцерона та завершуючи сучасними теоріями дискурсивного аналізу;
- узагальнити суть риторичного підходу до аналізу текстів, відмежувавши його від інших мовознавчих та літературознавчих методів текстового аналізу;
- виробити методику риторичного аналізу текстів різних жанрів: від промов до постів у соціальних мережах.

Завдання дисципліни

Основні завдання дисципліни “Теорія риторики”:

- простежити, як змінювалося розуміння риторики та постаті оратора в різні епохи європейської історії;
- навчитися розмежовувати царину риторики від логіки (діалектики), поетики, філософії, а також від мовознавства та літературознавства;
- розпізнавати різні види аргументів та різноманітні способи викладу;
- осягнути теоретичні засади підготовки таких риторично насажених жанрів, як усний публічний виступ, пост в інтернеті, стаття у Вікіпедії;
- засвоїти основні терміни риторичної теорії;
- розмежовувати різні концепції риторики (риторика софістів, Платона, Арістотеля, Ціцерона, Квінтіліана, Х. Перельмана, К. Берка та ін.);
- опанувати підставові інструменти риторичного аналізу текстів;

- сформуувати вміння створювати термінологічні статті, а також біографічні статті про риторів і риторок у Вікіпедію;
- розвинути вміння вести риторичний щоденник.

Результати вивчення

У результаті засвоєння навчального матеріалу студенти повинні **знати**:

- засадничі терміни риторичної теорії;
- основні віхи розвитку риторики;
- визначення риторики різними теоретиками красномовства;
- подібності і відмінності між різними теоріями риторики (риторика софістів, Платона, Арістотеля, Цицерона, Квінтіліана, Х. Перельмана, К. Берка та ін.);
- теоретичні засади підготовки промови (риторичний канон);
- структуру аргументації і види аргументів;
- роди, види і жанри красномовства;
- риторичні модуси (логос, етос, патос);
- особливості розвитку риторики в Києво-Могилянській академії.

У результаті набутих у процесі вивчення навчальної дисципліни знань студенти повинні **вміти**:

- розпізнавати різні види аргументів та розмаїті способи викладу;
- доречно вживати основні терміни риторичної теорії;
- розмежовувати різні концепції риторики (риторика софістів, Платона, Арістотеля, Цицерона, Квінтіліана, Х. Перельмана, К. Берка та ін.);
- здійснювати риторичний аналіз текстів;
- створювати термінологічні статті, а також біографічні статті про риторів і риторок у Вікіпедію;
- вести риторичний щоденник.

3. Програма навчальної дисципліни

Орієнтовна програма курсу

№	ДАТА	ТЕМА	ФОРМА ЗАНЯТТЯ (лекція/семінар)
Змістовий модуль № 1.			
З історії риторичного вчення			
1.	19.09	Витоки риторики в Давній Греції і Римі	лекція № 1
		1. Постановка риторики в Давній Греції: від вирішення конфліктів до уроків переконання.	
		2. Софісти – перші вчителі риторики.	
		3. Платон супроти софістів.	
		4. Арістотель – теоретик риторики.	
		5. Римська риторика.	
		6. Поза мовою: друга софістика.	

2.	26.09	Ораторство софістів («Похвала Гелені» Горгія)	<i>семінар-практикум</i>
1. Ставлення софістів до мови. 2. Софістична концепція риторики. 3. Бігевіоризм супроти логології: два прочитання промови Горгія (за Б. Кассен). 4. Logos як pharmakon: особливості софістичного дискурсу (за Б. Кассен). 5. Епідейктика як один із трьох видів красномовства (за Арістотелем). 6. Риторичні особливості промови Горгія «Похвала Гелені».			
3.	03.10	Платон супроти софістів (діалоги «Горгій» і «Федр»)	<i>семінар-практикум</i>
1. Суть і призначення риторики. Роль риторики в житті людини й держави (за софістами і за Сократом). 2. Риторика і філософія; риторика і політика. 3. Які методи переконання використовує Сократ (зокрема, щоб схилити опонентів до своїх поглядів)? 4. Яким методом переконують софісти? 5. Який із двох підходів ефективніший і чому? (У діалозі кому вдається схилити протилежну сторону до своєї позиції?). 6. Скільки риторик постає в діалогах Платона «Горгій» і «Федр»? 7. Чи справедливі закиди Платона на адресу софістів? Наскільки сильними є його аргументи супроти них? 8. Коли Платон визначає риторику як техне управління душею (psychagogeo) за допомогою слів, чи він має на увазі, що роль риторики не може бути етичною? Тоді чи відрізняється його риторика від риторики софістів? 9. Хто із сучасників застосовує метод сократівської бесіди, а хто – метод переконання софістів?			
4.	10.10	«Риторика» Арістотеля	<i>семінар-практикум</i>
1. Визначення риторики. 2. Види красномовства. 3. Риторичні модуси (логос, етос, патос) 4. Топоси. 5. Стиль.			
* Чим риторика Арістотеля відрізняється від риторики Платона і софістів?			
5.	17.10	Риторика в Римі (Ціцерон, Квінтіліан)	<i>семінар-практикум</i>
1. Риторичний канон Ціцерона. 2. Трактати Ціцерона «Про оратора»,			

6.	24.10	<p>«Оратор».</p> <p>3. Трактат Квінтіліана «Повчання оратору».</p> <p>Відродження риторики в нові часи</p> <p>1. Від середньовіччя до ренесансу.</p> <p>2. XV ст. і відкриття великих трактатів із риторики.</p> <p>3. XVI ст., або суперечність між етосом і патосом.</p> <p>4. XVII ст. між бароко і класицизмом.</p> <p>5. Мова в просвітництві.</p> <p>6. XIX ст. поміж ідеологією та філософією.</p>	лекція № 2
7.	31.10	<p>Риторика в Києво-Могилянській академії</p> <p>(Наталія Пилип'юк)</p>	лекція № 3
8.	07.11	<p>Риторика українського бароко</p> <p>(Наталія Пилип'юк)</p>	семінар-практикум

МОДУЛЬ №1
Змістовий модуль № 2.
Новітні риторичні теорії

9.	14.11	<p>Новочасні теорії риторики</p> <p>1. Неориторика Хаїма Перельмана.</p> <p>2. «Загальна риторика» групи μ.</p> <p>3. Риторична критика Кенета Берка.</p> <p>4. Риторична прагматика Джефрі Ліча.</p> <p>5. Порівняльна риторика.</p> <p>6. Риторичність як іманентна властивість дискурсу.</p>	лекція № 4
10.	21.11	<p>Риторика як теорія аргументації</p> <p>1. Неориторика Х. Перельмана.</p> <p>2. Теорія аргументації С. Тулміна.</p>	семінар-практикум
11.	28.11	<p>Риторика як теорія фігуральності</p> <p>1. «Загальна риторика» групи μ.</p> <p>2. Постструктуралізм: від Р. Барта до Ж. Женетта «Фігури».</p> <p>3. Дж. Фагнесток «Риторичні фігури в науці» (1999)– когнітивна концепція фігур.</p>	семінар-практикум
12.	05.12	<p>Риторична критика</p> <p>1. Драматургійна теорія риторики («Грамматика мотивів» і «Риторика мотивів» К. Берка).</p> <p>2. Прийом ідентифікації.</p> <p>3. Риторичний аналіз К. Берка (розвідка «Риторика Mein Kampf»).</p>	семінар-практикум
13.	12.12	<p>Риторика як теорія масової комунікації</p> <p>(від Арістотеля до Фейсбука)</p> <p>1. Теорія мовленнєвих актів Дж. Остіна.</p> <p>2. Комунікативна теорія Ю. Габермаса.</p>	семінар-практикум

14.	19.12	Порівняльна риторика	1. Порівняльна риторика Р. Каплана й У. Коннор 2. Етнориторичні стилі письма і переконання.	семінар-практикум
15.	26.12	Риторика як теорія побудови й аналізу дискурсу	1. Французька школа аналізу дискурсу М. Пеше. 2. Дискурс-аналіз Т. ван Дейка. 3. Теорія Г. Брауна і Дж. Юла. 4. Критичний аналіз дискурсу Н. Феркло і Р. Водак. 5. Риторична прагматика Дж. Ліча і максими Г. Грайса.	семінар-практикум

16. МОДУЛЬ №2

4. Обов'язкові завдання й оцінювання

МОДУЛЬ №1

- **біографічна або теоретична стаття у Вікіпедію** («партизанське садівництво»): Аспасія, Протагор, Горгій, Арістотель (про риторіку), Квінтіліан, викладачі риторики (від Арістотеля і Квінтіліана до Ніцше та ін.).
- **риторичний щоденник.**

МОДУЛЬ №2

- **аналіз тексту (промов) інструментом новочасних риторичних теорій.**

Оцінювання знань

Модуль 1			
№ п/п	тип роботи	бали, max	пояснення
1.	Відповіді на практичних заняттях	25 (5*5)	Робота за змістовий модуль max 50 балів
2.	Стаття у Вікіпедію	10	
3.	Риторичний щоденник	15	
	Разом	50	
Модуль 2			
1.	Відповіді на практичних заняттях	30 (6*5)	Робота за змістовий модуль max 50 балів
2.	Презентація новітньої риторичної теорії у форматі TED Talk	10	
3.	Письмовий риторичний аналіз тексту.	10	
	Разом	50	

Вимоги до оцінювання:

Оцінка за курс виставляється на підставі результатів поточного і підсумкового контролю і залежить від таких елементів:

1. активності на семінарах (5 балів за добру відповідь, додатково: +++ = 5 балів);
2. виконання практичних завдань до кожного модуля (стаття у Вікіпедію – 15 балів, риторичний щоденник – 10 балів; презентація у форматі TED Talk – 10 балів, письмовий риторичний аналіз тексту – 10 балів);
3. підсумкового контролю (іспит: відповідь на 2 теоретичні питання – по 15 балів й риторичний аналіз тексту – 20 балів).

Під час поточного контролю оцінювання відбувається за 5-бальною шкалою.

Підсумкова оцінка за курс визначається за результатами поточного і підсумкового контролю:

Оцінка за семестр (А)		Оцінка за іспит (Б)
модуль 1	модуль 2	50
50	50	

150 – 100%	$X = \frac{(A+B) * 100}{150}$
A+B – X	

Підсумкова оцінка зараховується у тому випадку, якщо студент/ка набрав/ла 60-100 балів і не зараховується, якщо студент/ка набрав/ла 1-59 балів.

Форма проведення підсумкового контролю – іспит.

Вимоги до відвідування занять: бажана присутність й активність на лекціях та обов'язкова присутність й активність на семінарах.

5. Теми для риторичного щоденника

№	ДАТА	ТЕМА
1.	19.09	
2.	26.09	
3.	03.10	
4.	10.10	
5.	17.10	
6.	24.10	
7.	31.10	
8.	07.11	

6. Основна література до курсу

1. Herrick James. The History and Theory of Rhetoric / 4th Edition. – Pearson, 2008. – 320 p.
2. Meyer Michel, Carrilho Manuel Maria, Timmermans Beniît. Historia retoryki od Greków do dziś / Pod red. Michela Meyera, przeł. Zuzanna Baran. – Warszawa: Aletheia, 2010. – 356 s.
3. The Ends of Rhetoric: History, Theory, Practice / ed. by J. Bender, D. E. Wellbery. – Stanford, 1990.
4. Toye Richard. Rhetoric: A Very Short Introduction. – Oxford, 2013. – 122 p.
5. Wardy R. The Birth of Rhetoric. London & New York, 1996. – 202 p., режим доступу: https://static1.squarespace.com/static/58d6b5ff86e6c087a92f8f89/t/5913e44ee4fcb5711ce8dc93/1494475857544/The_Birth_of_Rhetoric_Gorgias_Plato_and_Their_Successors_Issues_in_Ancient_Philosophy_.pdf

6. Аристотель. Поэтика. Риторика / Пер. В. Аппельрота, Н. Платоновой. – СПб.: ИД «Азбука-Классика», 2008.
7. Бод Ренс. Забуті науки: історія гуманітарних наук / Пер. Я. Довгополий. – К.: Вид-тво Жупанського, 2016. – 376 с.
8. Кассен Б. Эффект софистики / Пер. А. Россиуса. – М.-СПб.: Университетская книга, 2000. – 238 с.
9. Куньч З., Городиловська Г., Шмілик І. Риторика. – Львів: ЛП, 2016. – 494 с.
10. Курціус Е. Р. Європейська література і латинське середньовіччя / Пер. з нім. А. Онишко. – Львів: Літопис, 2007. – С. 72-95.
11. Слова, що лунають крізь час. Найважливіші в історії людства промови, які змінили наш світ / Террі Голвей / Пер. О. Гамурарь. – К.: Вид. група КМ-БУКС, 2018. – 480 с.
12. Цицерон. Об ораторском искусстве: трактаты / Пер. М. Гаспарова, Ф. Петровского. – СПб.: Азбука, Азбука-Аттикус, 2019. – 496 с.

Довідкова література

1. Куньч З. Риторичний словник. – К.: Рідна мова, 1997. – 341 с.
2. Encyclopedia of Communication Theory / ed. by Dr. S. Littlejohn, K. A. Foss. – Los Angeles-London-Singapore: Sage Publications, 2009. – 1105 с.
3. Encyclopedia of Rhetoric / ed. Thomas O. Sloane. – Oxford: Oxford University Press, 2006. – 837 p.
4. Lanham R. A. A Handlist of Rhetorical Terms. – Berkeley-Los Angeles-London: University of California Press, 1991. – 205 p.
5. Wales K. A Dictionary of Stylistics. – London–N.Y.: Longman, 1989. – 504 p.

Інтернет-ресурси

1. **Феофан Прокопович. Філософські твори в трьох томах. – Т. 1: Про риторичне мистецтво. – К., 1979**, режим доступу: <http://litopys.org.ua/procop/proc1.htm>
2. **Марк Туллій Цицерон «Промова на захист поета Архія» / Переклад Й. Кобова** // Антична література: Хрестоматія / Упор. О.І.Білецький. – К.: Радянська школа, 1968 (2-ге видання). – С. 417-424, режим доступу: http://ae-lib.org.ua/texts/cicero_pro_archia_ua.htm
3. **"Похвала Елене"** / Пер. С. Кондратьєва, режим доступу: <http://simposium.ru/ru/node/10202> (рос.)
4. **Дион Хрисостом. Троянская речь в защиту того, что Илион взят не был** / Пер. [Брагинская Н. В.](#), режим доступу: <http://simposium.ru/ru/node/10209>.
5. **"Ораторы Греции"**. – М.: Лениздат, 1985, режим доступу: <http://simposium.ru/ru/node/10198>

Додаткова література до курсу

1. Античная поэтика. Риторическая теория и литературная практика. – М.: Наука, 1991. – 256 с.
2. Античные теории языка и стиля [под. ред. О. М. Фрейденберг]. – М.-Л., 1936. – 341с.
3. Аннушкин В. И. Риторика. Вводный курс : учеб. пособие / Владимир Иванович Аннушкин. – М.: Флинта, 2008. – 296 с.
4. Бабич С. Творчість Мелетія Смотрицького в контексті раннього українського бароко. – Львів: Свічадо, 2008. – 180 с.
5. Безменова Н. А. Неориторика: проблемы и перспективы // Семиотика. Коммуникация. Стиль: сб. обзоров. – М.: ИНИОН, 1983. – С. 37-83.
6. Безменова Н. А. Очерки по теории и истории риторики. – М.: Наука, 1991. – 215 с.
7. Белова А. Д. Лингвистические аспекты аргументации. – К.: Логос, 2003. – 304 с.
8. Волков А. А. Теория риторической аргументации. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 2009. – 398 с.
9. Гадамер Г.-Г. Истина і метод [пер. М. Кушніра]. – Т. 2. – К.: Юніверс, 2000. – 478 с.
10. Дейк ван Т. А. Язык. Познание. Коммуникация: сборник работ. – М.: Прогресс, 1989. – 311 с.
11. Дейк ван Т. А., В. Кинч. Стратегии понимания святого текста // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 23. – М.: Прогресс, 1988. – С. 153-211.

12. Еко У. Реторика та ідеологія (фрагменти із книги "Відсутня структура") [Текст] / Умберто Еко // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. [за ред. М. Зубрицької]. – Львів, 2002. – С. 539-548.
13. Эко У. Отсутствующая структура : введение в семиологию [пер. А. Г. Погоняйло, В. Г. Резник]. – М. : ТОО ТК Петрополис, 1998. – 432 с.
14. Женетт Ж. Фигуры / Жерар Женетт. – М.: Изд. им Сабашниковых, 1998. – Т. 1-2.
15. Квадратура смысла: Французская школа анализа дискурса [сборник]. – М.: Прогресс, 1999. – 416 с.
16. Куньч З. Й. Українська риторична термінологія : історія і сучасність [монографія]. – Львів : Вид. нац. ун-ту ЛП, 2006. – 216 с.
17. Лакофф Дж., Джонсон М. Метафоры, которыми мы живем [пер. А. Н. Баранова, А. В. Морозовой]. – М.: Едиториал УРСС, 2004. – 256 с.
18. Мацько Л. І. Риторика: навч. посібник. – К.: Вища шк., 2003. – 311 с.
19. Мейзерский В. М. Философия и неориторика. – К. : Лыбидь, 1991. – 192 с.
20. Михальская А. К. Русский Сократ : лекции по сравнительно-исторической риторике : учеб. пособие. – М.: ИЦ "Academia", 1996. – 192 с.
21. Неориторика : генезис, проблемы, перспективы [сб. научно-аналит. обзоров]. – М.: ИНИОН, 1987. – 214 с.
22. Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. VIII: Лингвистика текста. – М.: Прогресс, 1978. – 480 с.
23. Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. IX: Лингвостилистика. – М.: Прогресс, 1980. – 432 с.
24. Общая риторика / Ж. Дюбуа, Ф. Пир, А. Тринон и др. – М.: Прогресс, 1986. – 392 с.
25. Павлюк Л. Риторика, ідеологія, персуазивна комунікація. – Львів: ПАІС, 2007. – 168 с.
26. Перельман Х., Олбрехт-Тытека Л. Из книги "Новая риторика : Трактат об аргументации" (часть 3, глава III. Аргументация, обосновывающая структуру реального) // Язык и моделирование социального взаимодействия [переводы]. – М.: Прогресс, 1987. – С. 207-264.
27. Препотенська М. П. Екзистенційні виміри риторики : автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук. – К., 2006. – 20 с.
28. Рамірес Х. Л. Поновлення риторики як основи громадянства і освіти // Університетські діалоги. – 2008. – № 7. – С. 7-58.
29. Филлипс Л. Дж., Йоргенсен М. В. Дискурс-анализ : теория и метод. – Х.: Гуманитарный центр, 2008. – 352 с.
30. Франк Д. Семь грехов прагматики : тезисы о теории речевых актов, анализе речевого общения, лингвистике и риторике / Доротея Франк // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 17. – С. 363-373.
31. Фуко М. Дискурс и истина // Логос. – 2008. – № 2 (65). – С. 159-262.
32. Baldwin Ch. S. Medieval Rhetoric and Poetic : interpreted from representative works. – N.Y.: Macmillan Company, 1972. – 321 p.
33. Barthes R. Analiza retoryczna // Pamiętnik Literacki. – 1977. – Z. 2. – S. 251-256.
34. de Beaugrande Robert. Critical Discourse Analysis : History, Ideology, Methodology // Studies in Language & Capitalism. – 2006. – № 1. – P. 29-56.
35. de Beaugrande Robert. Discourse Analysis and Literary Theory : Closing the Gap Booth W. C. The Rhetoric of Fiction / Wayne C. Booth. – Chicago–London, 1975. – 455 p.
36. Booth W. C. The Rhetoric of Rhetoric : The Quest for Effective Communication [Text] / W. C. Booth. – Oxford : Blackwell, 2004. – 206 p.
37. Bonheim H. Bringing Classical Rhetoric up-to-date // Semiotica. – 1975. – Vol. 13. – № 4. – P. 375-388.
38. Brown G., Yule G. Discourse Analysis. – Cambridge – N.Y.; New Rochelle; Melbourne; Sydney : Cambridge University Press, 1983. – 283 p.
39. Burke K. Retoryka Mein Kampf // Nowa Krytyka : antologia [H. Krzeczowski]. – Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 1983. – S. 344-377.
40. Burke K. A Grammar of Motives and A Rhetoric of Motives. – Cleveland; N.Y.: Meridian Books, 1962. – 868 p.

41. Connor U. *Contrastive Rhetoric : Cross-cultural aspects of second-language writing*. – Cambridge : Cambridge University Press, 1996. – 201 p.
42. Dijk van T. A. *Discourse Analysis as Ideology Analysis // Language and Peace* [Eds. C. Schäffner & A. Wenden]. – Aldershot : Dartmouth Publishing, 1995. – P. 17-33.
43. Dijk van T. A. *Discourse, Ideology and Context // Folia Linguistica*. – 2001. – XXX/1-2 – P. 11-40.
44. Dijk van T. A. *Discourse Semantics and Ideology // Discourse & Society*. – 1995. – Vol. 6 (2). – P. 243-289.
45. Dijk van T. A. *Ideological Discourse Analysis // New Courant (English Dept, University of Helsinki)*. – 1995. – № 4: *Interdisciplinary approaches to Discourse Analysis* [Ed. by Eija Ventola and Anna Solin]. – P. 135-161.
46. *Discourse and Identity / Ed. by Anna de Fina, Deborah Schiffrin, Michael Bamberg*. – Cambridge : Cambridge University Press, 2006. – 452 p.
47. *Dyskurs jako struktura i proces* [przeł. G. Grochowski] / Pod red. T. A. van Dijka. – Warszawa: Wyd. Naukowe PWN, 2001. – 278 s.
48. Duszak A. *Tekst, dyskurs, komunikacja międzykulturowa*. – Warszawa: Wyd. Naukowe PWN, 1998. – 386 s.
49. *Essays on Classical Rhetoric and Modern Discourse / Ed. by R. J. Connors, L. S. Ede, A. A. Lunsford*. – Carbondale, 1984. – 296 p.
50. Fahnestock J. *Rhetorical Stylistics // Language and Literature*. – 2005. – № 14 (3). – P. 215-230.
51. Fairclough N. *Analysing Discourse: textual analysis for social research*. – N.Y.: Routledge, 2004. – 270 p.
52. Helsloot N., Hak T. *Pecheux's Contribution to Discourse Analysis // Forum : Qualitative Social Research*. – 2007. – №8 (2) [Текстовий ресурс] Режим доступу: <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0114-fqs070218/від 20.12.08>.
53. Hopper P. J. *Linguistics and Micro-Rhetoric: A Twenty-First Century Encounter // Journal of English Linguistics*. – Vol. 35. – № 3. – 2007. – P. 236-249.
54. Lachmann R. *Retoryka a kontekst kulturowy // Pamiętnik Literacki*. – 1977. – Z. 2. – S. 257-273.
55. Lanham R. A. *A Handlist of Rhetorical Terms*. – Berkeley-Los Angeles-London : University of California Press, 1991. – 205 p.
56. Leech G. *Principles of Pragmatics*. – London-New York : Longman, 1989. – 250 p.
57. Leech G. *Style in Fiction: a linguistic introduction to English fictional prose / Geoffrey Leech, Michael Short*. – London-N.Y.: Longman, 1981. – 402 p.
58. Lichański J. Z. *Retoryka: Historia – Teoria – Praktyka*. – Warszawa: Wyd. DiG, 2007. – T. 1-2.
59. Newman S. J. *Aristotle's Definition of Rhetoric in the Rhetoric: the metaphors and their message / Sara Newman // Written Communication*. – 2001. – № 18. – P. 3-25.
60. Perelman Ch. *The Realm of Rhetoric* [transl. by W. Kluback]. – London: University of Notre Dame Press, 1982. – 185 p.
61. *Persuasion: Greek Rhetoric in Action* [ed. by Ian Worthington]. – London-NY.: Routledge, 2003. – 277 p.
62. *Rebirth of Rhetoric: essays in language, culture and education* [ed. by Richard Andrews]. – London-N.Y. : Routledge, 1992. – 239 p.
63. *Retoryka: Archiwum przekładów "Pamiętnika Literackiego"* [pod red. M. Skwary]. – Gdańsk: Słowo/obraz terytoria, 2008. – 238 s.
64. Ricoeur P. *The Rule Of Metaphor: the creation of meanings in language* [transl. by R. Czerny, K. McLaughlin, J. Costello]. – London–New York : Routledge, 2003. – 454 p.
65. Rusinek M. *Między retoryką a retorycznością*. – Kraków: Universitas, 2003. – 292 s.
66. Wodak R. *Pragmatics and Critical Discourse Analysis // Pragmatics & Cognition*. – 2007. – Vol. 15. – № 1. – P. 203-225.
67. Ziomek J. *Retoryka opisowa*. – Wrocław-Warszawa-Kraków: Zakład narodowy im. Ossolińskich, 2000. – 334 s.